

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Eurooppa 2020 -strategia

Suomen kansallinen ohjelma
kevät 2015

Valtiovarainministeriön julkaisu – 12a/2015

Talousnäkömät

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Eurooppa 2020 -strategia

Suomen kansallinen ohjelma
kevät 2015

Valtiovarainministeriön julkaisu – 12a/2015

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 16001 (vaihde)

Internet: www.vm.fi

Taitto: VNHY/Tietotuki- ja julkaisuyksikkö/Anitta Heiskanen

Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 2015

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisu-aika	Valtiovarainministeriö, huhtikuu 2015	
Tekijät	Valtiovarainministeriö, kansantalousosasto	
Julkaisun nimi	Eurooppa 2020 –strategia, Suomen kansallinen ohjelma, kevät 2015	
Julkaisun osat/ muut tuotetut versiot	Julkaisun kieliversiot: ruotsi: Europa 2020 –strategin, Finlands nationella program, våren 2015 (12b/2015) englanti: Europe 2020 Strategy, Finland's National Programme, Spring 2015 (12c/2015)	
Asiasanat	EU, talouspolitiikka, työllisyys, tutkimus- ja kehitys, ilmasto, koulutus, köyhyys	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 12a/2015	
Julkaisun myynti/jakaja	Julkaisu on saatavissa pdf-tiedostona osoitteesta www.vm.fi/julkaisut . Samassa osoitteessa on ohjeet julkaisun painetun version tilaamiseen.	
Painopaikka ja -aika	Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 2015	
ISBN 978- 952-251-657-2 (mid.) ISSN 1459-3394 (nid.) ISBN 978-952-251-658-9 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sivuja 46	Kieli Suomi

Tiivistelmä

Eurooppa-neuvosto hyväksyi vuonna 2010 talous- ja työllisyysstrategian. Vuoteen 2020 ulottuvan Eurooppa 2020 –strategian visiona on älykäs, kestävä ja osallistuva kasvu. Strategiassa asetetaan koko EU:ta koskevat tavoitteet työllisyydelle, tutkimus- ja kehitysmenoille, ilmastolle, koulutukselle ja köyhyyden poistamiselle. Jokainen jäsenvaltio asettaa vastaavat kansalliset tavoitteet.

Suomen kansallisena tavoitteena on nostaa 20 – 64 –vuotiaiden työllisyysaste 78 prosenttiin, säilyttää tutkimus- ja kehitysmenojen tavoitetasona 4 prosenttia bruttokansantuotteesta, saavuttaa EU:ssa sovitut ilmasto- ja energiatavoitteet, pitää korkeakoulututkinnon suorittaneiden 30 – 34 –vuotiaiden osuus 42 prosentissa, pienentää 18 – 24 –vuotiaiden koulupudokkaiden osuus 8 prosenttiin sekä vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien määrää.

Eurooppa-neuvosto on vahvistanut vuosina 2013 ja 2014 kaikille jäsenvaltioille suosituksia, joilla ohjataan kansallista päätöksentekoa. Suomelle annetut suositukset liittyvät julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyYTEEN, julkisten palvelujen tuottavuuteen, työttömyyden alentamiseen ja tosiasiallisen eläkeiän nostamiseen, kilpailun lisäämiseen sekä yritysraakenteen monipuolistamiseen..

Hallitus antaa nyt seitsemännen kansallisen Eurooppa 2020 –ohjelman. Ohjelmassa kuvataan, miten kansalliset tavoitteet saavutetaan ja EU:n antamat suositukset on otettu huomioon. Ohjelmassa annetut tiedot mahdollistavat Suomen tilanteen yksityiskohtaisemman tarkastelun EU:n tasolla.

Presentationsblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, april 2015	
Författare	Finansministeriet, ekonomiska avdelningen	
Publikationens titel	Eurooppa 2020 –strategia, Suomen kansallinen ohjelma, kevät 2015	
Publikationens andra versioner	Publikationens språkversioner: svenska: Europa 2020 –strategin, Finlands nationella program, våren 2015 (12b/2015) engelska: Europe 2020 Strategy, Finland's National Programme, Spring 2015 (12c/2015)	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriets publikationer 12a/2015	
Beställningar/distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vm.fi/julkaisut . Anvisningar för beställning av en tryckt version finns på samma adress.	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Juvenes Print – Finlands Universitetstryckeri Ab, 2015	
ISBN 978- 952-251-657-2 (hft.) ISSN 1459-3394 (nid.) ISBN 978-952-251- 658-9(PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sidor 46	Språk Finska

Sammandrag

Europeiska rådet godkände ekonomi- och sysselsättningsstrategin år 2010. Visionen i Europa 2020-strategin som sträcker sig till år 2020 är smart, hållbar och engagerande tillväxt. I strategin fastställs målsättningar för sysselsättningen, forsknings- och utvecklingsutgifterna, klimatet, utbildningen och bekämpningen av fattigdom som gäller hela EU. Varje medlemsland fastställer sina egna nationella mål.

Finlands nationella mål är att höja sysselsättningsgraden bland 20-64-åriga till 78 procent, att bevara målnivån för forsknings- och utvecklingsutgifterna på 4 procent, att uppnå de inom EU överenskomna klimat- och energimålsättningarna, att hålla andelen högskoleexaminerade 30-34-åringar vid 42 procent, att minska på skolavbrytandet bland 18-24-åriga till 8 procent samt att minska på antalet människor som hotas av fattigdom och utslagning.

Europeiska rådet har under 2013 och 2014 för samtliga medlemsländers del fastställt rekommendationer som styr det nationella beslutsfattandet. Rekommendationerna åt Finland gäller den offentliga ekonomins långsiktiga hållbarhet, produktiviteten inom den offentliga servicen, minskandet av arbetslösheten och höjningen av den faktiska pensionsåldern, ökandet av konkurrensen samt mångsidigare företagsstrukturer. Regeringen överläter nu det sjunde nationella Europa 2020-programmet. I programmet beskrivs hur de nationella målen ska uppnås och hur EU:s rekommendationer tagits i beaktande. Uppgifterna som ges i programmet möjliggör detaljerad granskning av Finland på EU-nivå.

Description page

Publisher and date	Ministry of Finance, April 2015	
Author(s)	Ministry of Finance, Economics Department	
Title of publication	Eurooppa 2020 –strategia, Suomen kansallinen ohjelma, kevät 2015	
Parts of publication/ other versions released	The publication 's language versions: English: Europe 2020 Strategy, Finland's National Programme, Spring 2015 (12c/2015) Swedish: Europa 2020 –strategin, Finlands nationella program, våren 20145 (12b/2015)	
Publication series and number	Ministry of Finance publications 12a/2015	
Distribution and sale	The publication can be accessed in pdf-format at www.vm.fi/julkaisut . There are also instructions for ordering a printed version of the publication.	
Printed by	Juvenes Print – Finland University Print Ltd, 2015	
IISBN 978- 952-251-657-2 (print.) ISSN 1459-3394 (print.) ISBN 978-952-251- 658-9(PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	No. of pages 46	Language Finnish
Abstract		
<p>The European Council approved an economic and employment strategy in 2010. The vision of the Europe 2020 Strategy, which extends to 2020, is smart, sustainable and inclusive economic growth. The strategy sets EU-wide targets for employment, research and development expenditure, climate policy, education and reducing poverty. Every Member State sets its own corresponding national targets.</p> <p>Finland's national targets are raising the employment rate of 20–64 year-olds to 78%, maintaining R&D spending at a minimum of 4% of GDP, reaching the climate and energy targets agreed in the EU, keeping the proportion of 30–34 year-olds having completed tertiary-level education at 42%, bringing the proportion of 18–24 year-old early school leavers below 8%, and reducing the number of people living at risk of poverty and social exclusion.</p> <p>In 2013 and 2014, the European Council adopted recommendations for all Member States aimed at guiding national decision-making. The recommendations given to Finland relate to the long-term sustainability of public finances, productivity of public services, reducing unemployment and raising the actual retirement age, increasing competition, and business structure diversification</p>		

Sisältö

1	Johdanto	11
2	Makrotalouden tilanne ja skenaario	13
2.1	Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella	13
3	Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano	15
3.1	Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys.....	15
3.2	Julkisten palveluiden tuottavuus.....	17
3.3	Työvoimaosuuden parantaminen (etenkin ikääntyneiden työntekijöiden).....	19
3.4	Kilpailu tuote- ja palvelumarkkinoilla	26
3.5	Innovointi ja yksityisen sektorin tuottavuus.....	28
4	Edistyminen Eurooppa 2020 -strategian mukaisten kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa	33
4.1	Työllisyystavoite.....	33
4.2	Tutkimus- ja kehitystavoite	35
4.3	Ilmasto- ja energiatavoite	36
4.4	Koulutustavoitteet.....	37
4.5	Köyhyystavoite.....	39
5	Muut uudistustoimet ja rakennerahastojen käyttö	41
6	Institutionaaliset kysymykset ja sidosryhmien osallistuminen	43
	Liite Muut kuin puolustukseen liittyvät julkiset investoinnit	45

1 Johdanto

Suomen talouden pitkittynyt taantuma johtuu pitkälti rakenteellisista tekijöistä. Suomen kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla on heikentynyt kilpailijamaita nopeammin kohonneiden kustannusten takia. Lisäksi taustalla on informaatio- ja teknologiateollisuuden sekä metsäteollisuuden murros. Uusia, innovatiivisia yrityksiä ja tuotteita on syntynyt näillä aloilla, mutta niiden aseman vakiinnuttaminen globaaleilla markkinoilla vie aikaa.

Toinen keskeinen haaste on Suomen nopeasti ikääntyvä väestö. Työikäisen väestön supistuminen alkoi jo muutama vuosi sitten. Väestön ikääntyminen rajoittaa talouden kasvupotentiaalia ja nopeuttaa ikäsidonnaisten menojen kasvua.

Hallitus on ponnistellut kohentaakseen kilpailukykyä ja kuroakseen umpeen ikääntymisestä juontuvan julkisen talouden kestävyysvajeen toimeenpanemalla elokuussa 2013 sovitun rakennepoliittista ohjelmaa. Keskeinen saavutus oli työmarkkinaosapuolten syksyllä 2014 saavuttama sopimus vuonna 2017 voimaan tulevasta eläkeuudistuksesta.

Tässä kansallisessa uudistusohjelmassa esitetyt toimet tähtäävät siihen, että Suomen kokonaistuotanto palaa kasvu-uralle. Tähän pyritään mm. finanssipoliittisella tervehdyttämällä sekä kilpailukyvyn edistämällä. Keskeinen painopiste on työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen.

2 Makrotalouden tilanne ja skenaario

Kansainvälisen talouden kehitys on viime aikoina ollut kaksijakoista. Venäjän talouden kasvunäkymät ovat jo pidemmän aikaa olleet heikot ja Ukrainan kriisi on nopeuttanut talouden alamäkeä. Venäjän talous tulee seuraavien parin vuoden aikana supistumaan ja siten sillä on omalta osaltaan negatiivinen vaikutus Suomen vientiin. Toisaalta monien Suomelle tärkeiden kauppakumppaneiden taloudet ovat kehittyneet suotuisasti. Erityisesti Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa kasvu on laaja-alaista ja taloustilanteen arvioidaan jatkuvan hyvänä koko ennusteperiodin ajan. Euroalueella maltillinen talouskasvu on käynnistynyt, joskin alueen sisällä on suuria eroja kasvuvauhteissa. Suomen viennille tärkeän Saksan kasvu pysynee noin puoleksatoista prosentissa. Ruotsin talouskehitys jatkuu euroaluetta nopeampana ja Kiinan talous kasvaa seuraavien vuosien aikana noin seitsemän prosentin vauhdilla.

Suomen kansantalous on erittäin vaikeassa tilanteessa. Talous on jo pidemmän aikaa supistunut ja nopeaa käännettä merkittävästi parempaan talouskehitykseen ei ole odotettavissa. Viennin kasvu on jo pitkään jäänyt maailmankaupan kasvua hitaammaksi ja siten markkinaosuuksia on jatkuvasti menetetty. Tämän kehityksen nähdään myös jatkuvan koko ennusteperiodin ajan.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen valossa bruttokansantuote supistui 0,1 prosenttia vuonna 2014. Samassa yhteydessä viime vuoden neljännesvuositilinpäiden kausitasoitettuja lukuja toisen ja kolmannen vuosineljänneksen kohdilta tarkennettiin alaspäin. Viime vuoden viimeisenä neljänneksenä kansantalous supistui 0,2 % edellisestä neljänneksestä. On syytä huomata, että kausitasoitettut luvut mahdollisesti vielä muuttuvat tulevilla tilastojulkaisuilla ja siten kuva talouden tilasta voi vielä hieman tarkentua.

2.1 Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella

Kuluvana vuonna Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan vain 0,5 %. Vuoden 2014 viimeisen neljänneksen heikko kehitys alensi merkittävästi kasvuperimää tällä vuodelle. Ennusteissa siis oletetaan hyvin maltillista suhdanteiden paranemista vuoden 2015 aikana. Tavaroiden ja palvelujen vienti lisääntyy 1,5 % ja vastaavasti tuonti lisääntyy vain prosentin johtuen heikosta kotimaisesta kysynnästä. Nettoviennin kontribuutio on siis merkittävä kasvua edesauttava tekijä. Yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna 0,5 %. Yksityisen kulutuksen kasvua rajoittavia tekijöitä on kuluttajien kokema taloudellinen epävarmuus, ostovoiman heikko kehitys ja työmarkkinoiden tilanne. Toisaalta korkotasoa on erittäin

alhainen ja energian hinnan aleneminen tukee kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia. Yksityiset investoinnit laskevat prosentin johtuen lähinnä rakennusinvestointien heikosta kehityksestä. Kone- ja laiteinvestoinneissa ja T&K-investoinneissa sen sijaan on nähtävissä hienoista pirstymistä. Infrastruktuuri-investoinnit kasvattavat julkisia investointeja 2,3 %. Teollisuustuotannon laskun ennustetaan päättyvän ja kääntyvän neljän negatiivisen vuoden jälkeen hienoiseen 0,3 % kasvuun. Myös palvelutuotannon määrään arvioidaan lisääntyvän. Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen haastavana. Työttömyysaste nousee tänä vuonna 8,8 prosenttiin. Työllisten määrä tosin hieman nousee, mutta se johtuu suurimmalta osin ikääntyneen väestön työn tarjonnan lisääntymisestä. Työn tuottavuuden kehitys pysyy edelleen vaisuna. Inflaatio jää 0,3 prosenttiin ja siitä iso osa on veronkorotusten hintoja nostavaa vaikutusta.

Vuonna 2016 talouskasvun ennustetaan kiihtyvän 1,4 prosenttiin. Kasvu muuttuu laajapohjaiseksi, sillä huoltotaseen kaikki kysyntäerät vaikuttavat talouskasvuun positiivisesti. Nettoviennin merkitys talouskasvun lähteenä hiipuu ja kotimaisen kysynnän rooli korostuu. Vienti lisääntyy edellisvuodesta 3 %, mutta kotimaisen kysynnän virkoamisen johdosta myös tuonti kasvaa miltei yhtä paljon. Viennin kasvu jää edelleen maailmankaupan kasvua hitaammaksi. Yksityisten investointien nähdään kehittyvän kauttaaltaan positiivisesti ja myös rakennusinvestoinnit lisääntyvät. Kapasiteetin korvaaminen on kuitenkin yleisempää kuin sen lisääminen, joten kasvu jää niukaksi. Yksityisen kulutuksen ennustetaan lisääntyvän 0,8% ja kotitalouksien velkaantumisaste ei merkittävästi nouse. Tarjonnan puolella teollisuuden tuotanto kasvaa noin kahdella prosentilla. Suomessa palvelusektori on pitkälti riippuvainen teollisuudesta ja sen vanavedessä palveluiden tuotantokin lähtee 1,5 % kasvuun. Työmarkkinoilla työllisten lukumäärä kääntyy hienoiseen nousuun suhdanetilanteen lievän kohenemisen myötä. Työttömyysasteeksi ennustetaan 8,6 % ja pitkäaikaistyöttömien osuus pysyy korkeana. Inflaatio hiukan kiihtyy, mutta edelleen pysytään reilusti alle kahdessa prosentissa.

Vuonna 2017 talouden odotetaan kasvavan 1,5 %. Kotimainen kysyntä on talouskasvun taustalla, sillä nettoviennin vaikutus jää hyvin pieneksi. Ennustekuvan mukaan vuosien 2015 – 2017 kumulatiivinen kasvu jää vain 3,4 prosenttiin ja BKT:n määrä edelleen kolme prosenttia pienemmäksi kuin edellisessä suhdannehuipussa vuoden 2007 lopulla. Vuonna 2018 talouskasvun ennustetaan hidastuvan 1,3 prosenttiin ja vuonna 2019 edelleen 1,2 prosenttiin.

3 Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano

3.1 Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys

EU:n suositus 1: rajoittaa eroa keskipitkän aikavälin tavoitteeseen vuonna 2014, varmistaa paluu keskipitkän aikavälin tavoitteeseen vuonna 2015 ja noudattaa sitä sen jälkeen suunnitellusti. Varmistaa, että velkakriteeriä noudatetaan samalla kun harjoitetaan kasvua tukevaa finanssipolitiikkaa; toteuttaa nopeasti rakennepoliittiseen ohjelmaan, valtiontalouden menokehyksiin ja vuosille 2015–2018 laadittuun julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät uudistukset, jotta julkisen talouden kestävyysvajetta voidaan supistaa ja kasvun edellytyksiä vahvistaa;

3.1.1 Kasvua edistävä talouspolitiikka

Pääministeri Jyrki Kataisen ja pääministeri Alexander Stubbin hallitusten finanssi- ja talouspolitiikan tavoitteena on ollut talouden kasvun edellytysten ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjan vahvistaminen siten, että julkinen talous saadaan vakautettua. Merkittävimmät tavoitteet ovat olleet kestävyysvajeen umpeen kurominen ja valtion velkasuhteen kääntäminen laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Keskeiset keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat olleet talouskasvun vauhdittaminen, työllisyyden parantaminen, työurien pidentäminen, menosäästöt ja verotulojen lisääminen sekä kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsiminen.

Näitä tavoitteita hallitus on pyrkinyt edistämään muun muassa 29.8.2013 päätetyllä rakennepoliittisella ohjelmalla. Lisäksi hallituksen aiemmat rakennepoliittiset päätökset, kuten yhteisverokannan alentaminen ja osinkoverojärjestelmän uudistaminen, yhdessä syksyllä 2013 sovittu pitkäaikaisen maltillisen palkkaratkaisun kanssa tukevat talouden tuotantopotentiaalin kasvulle asetettua tavoitetta.

Suomen julkiselle taloudelle asetettiin kevään 2013 vakausohjelmassa keskipitkän aikavälin tavoite. Sen mukaan julkisyhteisöjen rakenteellinen alijäämä saa olla korkeintaan -0,5 % BKT:sta. Vuoden 2013 alussa voimaan tullut valtioiden välinen finanssipoliittinen sopi-

mus ja sen edellyttämänä säädetty kansallinen laki asettavat juridiset puitteet keskipitkän aikavälin tavoitteelle. Laki määrittää myös korjausmekanismin, jos tavoitteeseen tai siihen johtavaan sopeutumisuraan verrattuna uhkaa syntyä merkittävä poikkeama. Suomen julkisen talouden rahoitusasema tulee poikkeamaan keskipitkän aikavälin tavoitteesta ja on riski, että Suomi ei pysy myöskään tavoitteeseen vievällä uralla.

Julkisyhteisöjen velka lisääntyi viime vuonna ennakkotietojen mukaan 8,4 mrd. euroa 121 miljardiin euroon. Euromääräinen velka on kuudessa vuodessa kasvanut lähes 58 mrd. euroa ja velan suhde BKT:hen on vastaavasti kohonnut 27 prosenttiyksikköä eli lähes 60 prosenttiin. Velkasuhde kasvaa myös lähivuodet ja 60 prosentin viitearvo ylittyy jo v. 2015. Suomen velkasuhde on kuitenkin edelleen n. 35 prosenttiyksikköä pienempi kuin euromaissa keskimäärin.

Rakenneuudistusten lisäksi eri yhteyksissä on päätetty välittömistä julkisen talouden menoja vähentävistä ja tuloja lisäävistä toimista, jotka ovat vuoden 2019 tasolla nettomääräisesti n. 6,6 mrd euroa eli n. 2,8 % suhteessa kokonaistuotantoon. Päätetyistä sopeutus-toimista ja rakenneuudistuksista huolimatta kestävyysvajetta ei tällä vaalikaudella saatu kurottua umpeen eikä valtion velkasuhde ole kääntynyt laskuun.

3.1.2 Keskipitkän aikavälin tavoite ja julkisen talouden kestävyys

Suomen julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevaksi tavoitteeksi (MTO) on vuoden 2013 vakausohjelmassa asetettu -0,5 % kokonaistuotannosta. Valtioneuvosto hyväksyi 2.10.2014 periaatepäätöksen, jossa todettiin, että valtioneuvoston arvion mukaan julkisen talouden rakenteellisessa rahoitusasemassa on keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista vaarantava merkittävä poikkeama.

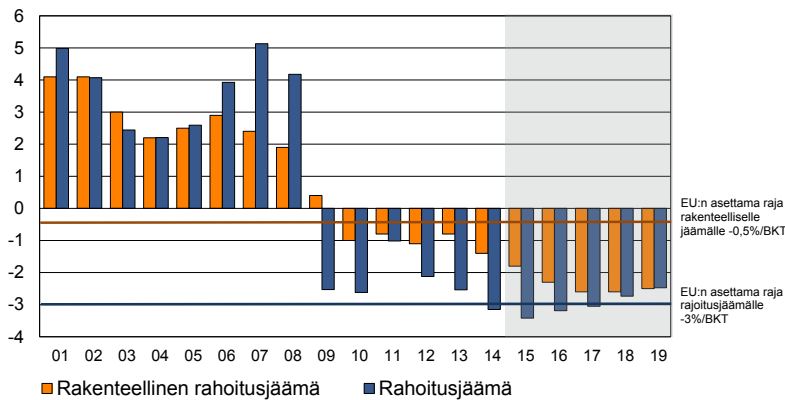
Valtiovarainministeriön kansantalousosaston arvio julkisen talouden pitkän aikavälin kestävydestä on tehty EU:n yhteiseksi sovittujen menetelmien ja laskentaperiaatteiden mukaisesti. Ikäsidonnaisten menojen arvioinnissa on käytetty sosiaali- ja terveysministeriössä kehitettyä sosiaalimenojen analyysimallia (SOME-malli). Laskelman taustaoletukset (työllisyys, tuottavuus, korko, inflaatio) perustuvat v. 2015 ilmestyvän EU:n talouspoliittisen komitean ikääntymistyöryhmän ikääntymisraportin oletuksiin.

Oletusten mukaan tuottavuuden kasvu on Suomessa keskimäärin 1,4 % vuosina 2019–2060. Ikääntymisraportin oletuksista poiketaan väestökehityksen arvioinnissa, jossa on käytetty Tilastokeskuksen v. 2012 väestöennustetta, sekä arvioissa vuosien 2015–2019 talouskehityksestä, joka perustuu valtiovarainministeriön talousennusteeseen.

Vuoden 2017 alusta voimaan astuvaksi aiotun eläkeuudistuksen huomioiminen on pienentänyt julkisten talouden kestävyysvajetta noin prosenttiyksiköllä. Uudistuksen arvioidaan sekä nostavan työllisyysastetta että pienentävän eläkemenoja. Arvio julkisen talouden keskipitkän aikavälin rakenteellisesta rahoitusasemasta on kuitenkin heikentynyt erittäin merkittävästi viime syksyn arviosta, mikä on kasvattanut kestävyysvajearviota kahdella prosenttiyksiköllä. Kestävyysvajeen arvioidaan olevan noin 5 % suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoden 2019 tasolla.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä ja rakenteellinen rahoitusjäämä¹⁾
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

1) Laskelmat perustuvat EU-komission tuotantofunktioalähestymistapaan.

Lähde: Tilastokeskus, VM

3.2 Julkisten palveluiden tuottavuus

EU:n suositus 2: Huolehtii, että käynnissä olevat kuntarakennetta ja sosiaali- ja terveyspalveluita koskevat hallinnolliset uudistukset tosiasiallisesti toteutetaan, jotta julkisten palveluiden tarjonnan kustannustehokkuutta voidaan lisätä;

3.2.1 Kuntarakenteen uudistaminen

Suomessa kuntien lukumäärä on suuri ja kunnilla on erittäin laajat vastuut peruspalvelujen järjestämisestä. Tämän vuoksi pidempään tähtäimessä on ollut sopivan väestöpohjan ja tehtävien yhteensovittaminen. Muutoksia on tehty sekä kuntarakennetta uudistamalla että tehtäviä allokoimalla yksittäisiä kuntia laajemmille kokonaisuuksille (kuntayhtymille).

2000-luvulla kuntien lukumäärä on vähentynyt liki kolmanneksella. Vuonna 2015 kuntia on 317, joista 301 Manner-Suomessa ja 16 Ahvenanmaalla. 2000-luvulla toteutuneet yhdistymiset ovat vähentäneet erityisesti kaikkein pienimpien kuntien määrää.

Osana kuntauudistusta kunnille säädettiin velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä. Selvitysvelvollisuus alkoi 1.7.2013. Kunnan tulee yhdessä muiden kuntien kanssa selvittää kuntien yhdistymistä kuntarakennelaissa säädettyjen selvityserusteiden mukaisesti. Selvityserusteita ovat palveluiden edellyttämä väestöpohja (alle 20 000 asukasta), kunnan taloudellinen tilanne sekä työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakenneperusteet.

Viime vuoden lopulla käynnissä oli 40 selvitystä, joissa on mukana 158 kuntaa. Selvitysvelvollisia kuntia, jotka eivät ole tehneet lain edellyttämää selvitystä oli yhteensä 88. Kuntien omista selvityksistä aiheutuviin kustannuksiin myönnetään kuntarakennelain mukaista selvitysavustusta. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen kuntarakennelain muuttamiseksi 4.12.2014. Esityksen mukaan selvitykset ja yhdistymisesitykset tulee tehdä 29.4.2016 mennessä.

Valtioneuvoston asetus finanssipolitiikkaa ohjaavasta julkisen talouden suunnitelmasta, jolla julkista taloutta ohjataan kokonaisuutena, tuli voimaan 14.2.2014. Kuntatalouden makro-ohjausta toteutetaan osana julkisen talouden suunnitelman laadintaa. Julkisen talouden suunnitelmassa kuntatalouden rahoituskehys muodostaa toimenpidekokonaisuuden, jolla hallitus ohjaa kuntataloutta. Rahoituskehys sisältää kuntatalouden rahoitusasemalle asetetun tavoitteen, valtion kuntatalouteen vaikuttaville toimenpiteille asetetun menorajoitteen ja rahoitusasematavoitteen saavuttamiseksi päätetyt muut toimenpiteet. Kuntatalouden makro-ohjauksen uudistamista täydentää yksittäistä kuntaa ja kuntayhtymää koskeva talouden säätelyn tiukentaminen osana kuntalain kokonaisuudistusta. Esityksen mukaan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta ilman mahdollisuutta taloussuunnitelmassa lykätä alijäämän kattamista myöhempään ajankohtaan.

3.2.2 Sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut

Eduskunnan kaikkien puolueiden kanssa yhteistyössä valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 324/2014 vp.) annettiin eduskunnalle joulukuussa 2014. Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä koskevalla lailla oli tarkoitus siirtää palvelujen hallinto viiden, kuntien muodostaman alueen vastuulle, tavoitteena vahvistaa perustason palveluita, pienentää Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta ja turvata julkisten palvelujen ja etuuksien rahoitus sekä palvelujen yhdenvertainen saatavuus kaikkialla maassa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotuksessa oli perustuslaillisia ongelmia. Joitakin niistä pystyttiin ratkaisemaan eduskuntakäsittelyn aikana. Edessä olevien eduskuntavaalien aiheuttaman aikatauluongelman vuoksi ratkaisua ei pystytty kuitenkaan löytämään siihen, että valiokunta katsoi uuden, 19 alueen yksitasoisen kuntayhtymämallin olevan ristiriidassa perustuslain takaamaan kuntien itsehallinnon kanssa.

Tähänastinen monivaiheinen valmistelu on lisännyt tietoisuutta uudistuksen tarpeesta, josta on laaja poliittinen yhteisymmärrys. Uudistusta tarvitaan varmistamaan väestön perustuslakiin perustuvat sosiaaliturva ja terveyspalvelut ja niiden rahoitus. Uudistuksella pyritään laajentamaan palvelujen järjestämispohjaa, yhdistämään sosiaali- ja terveyspalvelut, uudistamaan palvelujen rakennetta ja työmuotoja sekä vahvistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallista ohjausta.

Sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa uudistuksen valmistelua Eduskunnan perustuslakivaliokunnan antamien lausuntojen pohjalta. Tähän mennessä tehty työ voidaan käyttää valmistelussa hyväksi. Keskeisistä periaatteista yhtenäisen palvelurakenteen luomisesta ja yhdenvertaisen palvelujen saatavuuden takaamisesta koko maassa ei valmistelussa tin-

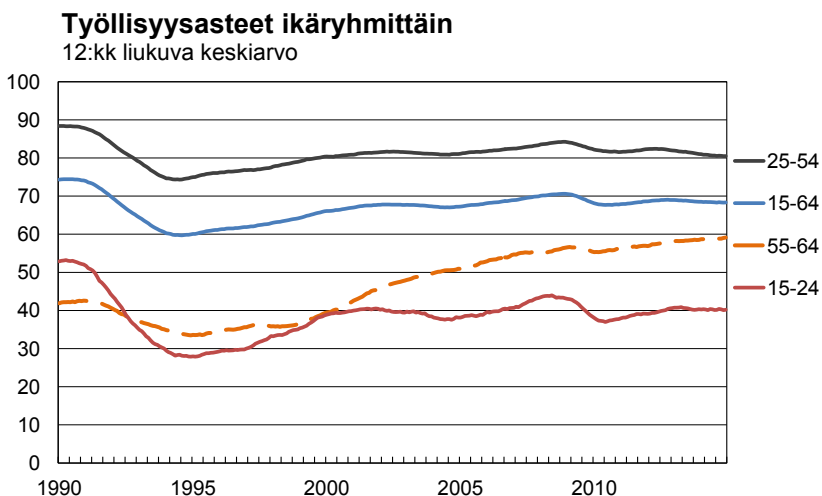
gitä. Tämänhetkisen arvion mukaan uusi ehdotus voidaan tehdä eduskunnalle vuoden 2016 lopulla.

3.3 Työvoimaosuuden parantaminen (etenkin ikääntyneiden työntekijöiden)

EU:n suositus 3: Parantaa koko työvoimapotentialin käyttöä työmarkkinoilla, mm. parantamalla työllisyysastetta ja ikääntyneiden työntekijöiden työllistettävyyttä sekä nostamalla tosiasiallista eläkeikää, vähentämällä varhaisen työmarkkinoilta poistumisen väyliä ja kytkemällä eläkeikä tai eläke-etuudet elinajanodotteen muutoksiin. Parantaa nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työmarkkinanäkymiä keskittyen erityisesti ammatilliseen koulutukseen ja kohdennettuihin aktivointitoimenpiteisiin;

3.3.1 Työllisyysasteen kehitys eri ikäryhmissä

Ikääntyneiden, 55–64-vuotiaiden työllisyysaste on parantunut merkittävästi 2000-luvulla, vaikka muissa ikäryhmissä työllisyysasteet ovat pysyneet suurin piirtein ennallaan. Vuonna 2009, finanssikriisin jälkeisessä taantumassa, työllisyysaste laski kaikissa ikäryhmissä, mutta erityisen voimakkaasti nuorten keskuudessa. Nuorten työllisyys on tyypillisesti herkkä reagoimaan suhdannevaihteluihin, sillä nuorilla on esimerkiksi opiskelun muodossa vaihtoehto työllisyydelle. Viimeisten kolmen vuoden ajan työllisyysaste onkin kehittynyt heikoimmin työuran keskivaiheessa olevilla (25–54 v.) ja kasvanut sekä nuorten että erityisesti ikääntyneiden keskuudessa.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

3.3.2 Työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman päätöksen mukaisesti TE-toimistot ovat lisänneet merkittävästi työttömille tehtäviä työtarjouksia. Työtarjousten määrä avoimina olleisiin työpaikkoihin on yli kaksinkertaistunut vuoden 2014 kuluessa. Työllistymissuunnitelman seuranta ja työnhakijan raportointia on tehostettu sähköisen palvelun avulla, ja aktiiviseen työnhakuun liittyviä työttömyysturvan sanktioita sovelletaan johdonmukaisesti.

Työttömyysturvan ehtoja tarjotun työpaikan vastaanottamiseksi muutettiin vuoden 2015 alusta lähtien työttömien alueellisen liikkuvuuden lisäämiseksi. Tarjottu työpaikka on otettava vastaan myös työssäkäyntialueen ulkopuolelta, jos yhdensuuntainen matka-aika ei ylitä joukkoliikennevälineellä 1,5 tuntia.

Julkisen työvoimapaalvelun vaikuttavuutta lisätään vahvistamalla kumppanuuksia. Keskeisimmät kumppanit eri asiakasryhmille tarjottavissa palveluissa ovat kunnat, seudulliset yrityspalvelut ja yksityiset palvelutuottajat. TE-toimistot lisäävät ja kehittävät yritysyhteistyötä mm. jalkautumalla yrityksiin ja lisäämällä henkilöstön osaamista.

Kohtanto-ongelmia lievitetään lisäämällä työvoimakoulutuksen osuvuutta yritysten ja työmarkkinoiden tarpeisiin. Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakkointia on parannettu uusilla välineillä ja työelämälähtöisiä ja muita joustavia koulutussisältöjä on lisätty.

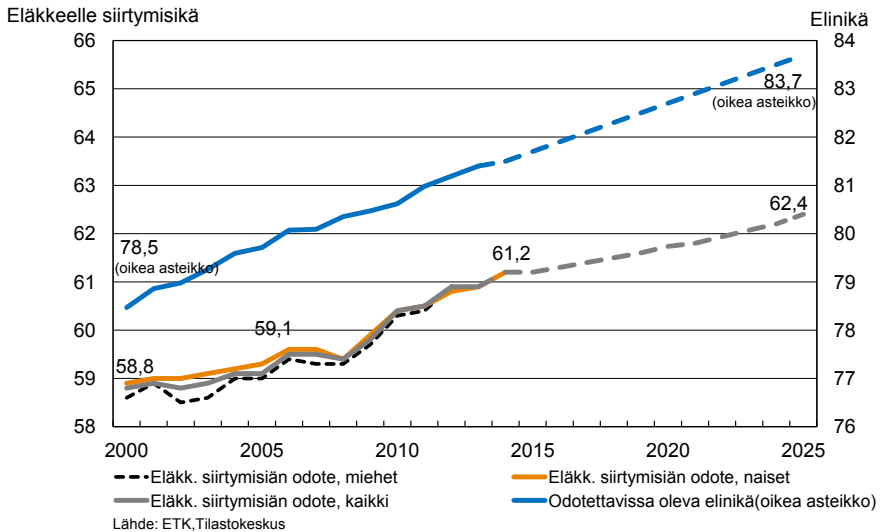
3.3.3 Tosiasiallisen eläkeiän korottaminen

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt neuvottelivat syksyllä 2014 ratkaisun uudeksi työeläkeuudistukseksi. Eläkeuudistus tulee voimaan vuoden 2017 alusta. Uudistuksella varaudutaan elinajan odotteen kasvuun. Eläkkeelle siirtymisiän odotteen arvioidaan uudistuksen jälkeen nousevan 62,4 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi eläkemenon pienemisen ja työllisyyden paranemisen kautta julkisen talouden kestävyysvajeen arvioidaan pienenevän noin yhden prosenttiyksikön. Uudistuksen johdosta työeläkkeiden maksutaso vakiintuu 24,4 %:iin vuodesta 2017 alkaen.

Vanhuuseläkeikä nousee vähitellen, kunnes vanhuuseläkkeen alaikäraja on 65 vuotta. Vuodesta 2027 alkaen alin vanhuuseläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen siten, että osa eliniän pitenemisestä käytetään työssäoloon. Vanhuuseläkeikä säilyy edelleen joustavana siten, että ala- ja yläikärajojen ero säilyy 5 vuotena.

Nykyisestä osa-aikaeläkkeestä luovutaan ja otetaan käyttöön osittainen varhennettu vanhuuseläke. Osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen on oikeus 61 vuotta täytäneillä työntekijöillä vanhuuseläkkeelle siirtymiseen saakka. Ikäraja nostetaan 62 ikävuoteen vuoden 2025 alusta ja vuodesta 2027 alkaen se sidotaan elinajan odotteeseen. Eläkkeen määrä on 25 % tai 50 % eläkkeen alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä. Lisäksi eläkettä tarkistetaan elinaikakertoimella ja 0,4 %:n varhennusvähennyksellä jokaista varhennettua kuukautta kohti.

Eläkkeellesiirtymisiin odote ja odotettavissa oleva elinikä, 25-vuotias

Työuraeläke on uusi eläke-etuus. Työuraeläkkeen edellytyksenä on 63 vuoden ikä (vuodesta 2027 ikäraja sidotaan elinajanodotteeseen) ja vähintään 38 vuoden työura rasittavassa ja kuluttavassa työssä. Lisäksi edellytyksenä on, että hakijan työkyky on heikentynyt ja mahdollisuudet jatkaa työssä ovat heikentyneet. Eläkkeen taso on työkyvyttömyyseläke, mutta siihen ei lasketa tulevan ajan osuutta.

Ikääntyneiden korotetuista eläkekarttumista luovutaan. Eläkettä kertyy 17-vuotiaasta saakka koko työuran ajalta 1,5 % vuodessa eläkkeen perusteena olevista tuloista. Eläke lasketaan suuremmasta palkasta kuin tällä hetkellä, koska työeläkemaksuja ei enää vähennetä eläkkeen perusteena olevista ansioista. Työntekijän eläkettä korotetaan 0,4 % jokaista lykäyskuukautta kohti, jos hän jatkaa työssä alimman vanhuuseläkeiän jälkeen.

Eläkeuudistuksessa sovittiin tehtäväksi myös selvitys valtion ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyönä työnantajan kannusteista työssä jatkamisen edistämiseen. Tarvittavat muutokset on tarkoitus toteuttaa vuoden 2015 aikana.

3.3.4 Elinajanodotteen muutokset, eläke-etuudet ja vanhuuseläikeikä

Suomessa on käytössä elinaikakerroin, joka sitoo eliniän pitenemisen eläke-etuuksiin. Kerrointa sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2010. Elinaikakerroin lasketaan vuosittain 62 vuotta täyttävälle ikäluokalle. Mitä enemmän elinajanodote on kasvanut tietyllä ikäluokalle suhteessa verrokki-ikäluokkaan, sitä enemmän elinaikakerroin leikkaa eläke-etuuksia. Elinaikakerroin siten neutraloi eliniän pidentymisen vaikutuksen eläkejärjestelmän kustannuksiin. Työeläkeuudistuksessa myös alin vanhuuseläikeikä¹ sidotaan elinajanodotteen muutokseen vuodesta 2027. Tavoitteena on säilyttää työn ja eläkkeellä oloajan

¹ Myös osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja ja työuraeläkkeen ikäraja.

suhde vähintään vuoden 2025 tasolla. Kun elinajanodote kasvaa, vanhuuseläkeikää täytyy nostaa, jotta työajan ja eläkkeellä oloajan suhde säilyisi vuoden 2025 tasolla. Elinaikakerroin säilyy eläkeuudistuksessa ja se sopeutetaan eläkeiän muuttumiseen vuodesta 2027.

3.3.5 Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen ehkäiseminen

Työkyvyttömyys on merkittävin työuraa lyhentävä tekijä, minkä vuoksi hallitus painottaa työkyvyttömyyden ehkäisemistä ja osatyökykyisten työmahdollisuuksien parantamista työurien pidentämisessä. Tämä edellyttää terveyden edistämisen ja sekä työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työelämän kehittämistä. Erityistä huomiota kiinnitetään mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisyn ja hoidon tehostamiseen, hoitoon ohjaamiseen työpaikoilla ja sen toteuttamiseen sekä työhön paluun helpottamiseen. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus onkin vähentynyt viime vuosina selvästi.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden alhainen keski-ikä laskee tosiasiallista eläkkelesiirtymisikää. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 52,0-vuotiaina. Keväällä 2012 hyväksyttiin työelämän kehittämisstrategia, jota toteutetaan yhteistyössä kaikkien työelämätoimijoiden kanssa. Strategian tavoitteena on pidentää työuria, nostaa työllisyysastetta ja parantaa työelämää. Tavoitteisiin pyritään lisäämällä tietoa ja tavoittamalla mahdollisimman monet työpaikat toimintatapojensa kehittämiseksi.

3.3.6 Osatyökykyisten työllistymisen tukeminen

Osatyökykyiset työssä -ohjelma (2013–2015) tarjoaa tukea ja välineitä osatyökykyisten työssä jatkamiseen ja työllistymiseen, erityisesti avoimille työmarkkinoille. Ohjelma koskee sekä työelämässä että työelämän ulkopuolella olevia osatyökykyisiä. Ohjelma sisältää kaksi kokonaisuutta: 1) työkyvyttömyyttä ehkäisevä sekä osatyökykyisten työssä jatkamista ja työllistymistä edistävä toimintakonsepti ja 2) osatyökykyisten työllistymistä helpottavat lainsäädännölliset muutokset. Ohjelma on kouluttanut työkyvytkoordinaattoreita, testannut ohjelman laatimaa konseptia pilottityöpaikoilla ja aloittanut laajan tutkimushankkeen ohjelman tuloksellisuudesta ja taloudellisesta kannattavuudesta. Ohjelman rahoitus on huomioitu valtioneuvoston kehyspäättöksessä vuosille 2015–2018.

3.3.7 Ehdotus uudenlaisen toimintamallin rakentamiseksi työsuojelun ja –terveyden kansallisten toimijoiden välille, ”Jukka Ahtelan raportin” esitysten toteuttaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on antamansa toimeksiannon nojalla vastaanottanut 27.4.2014 varatuomari Jukka Ahtelalta raportin, joka sisältää esitykset, joiden tarkoituksena on työpaikkojen työsuojelu- ja työterveysyhteistyön tehostaminen, työpaikkojen toiminnan tukeminen ja uudenlaisen toimintamallin rakentaminen työsuojelun ja työterveyden kansallisten toimijoiden välille. Esityksen nojalla sosiaali- ja terveysministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin edellä kuvatun toimintamallin rakentamiseksi yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja muiden tahojen kanssa.

3.3.8 Nuorten työmarkkina-aseman parantaminen

Nuorisotakuun toimeenpano alkoi vuoden 2013 alussa. Nuorisotakuun mukaisesti jokaiselle alle 25 -vuotiaalle ja alle 30 -vuotiaalle vastavalmistuneille nuorelle tarjotaan koulutus-, työkokeilu-, työpaja- tai työpaikka kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuuseen sisältyy myös koulutustakuu, joka turvaa jokaiselle juuri peruskoulun päättäneelle jatkokoulutuspaikan. Nuorisotakuuseen kuuluu myös vuosina 2013–2016 toteutettava nuorten aikuisten osaamisohjelma. Nuorisotakuu toteutetaan eri hallinnonalojen ja muiden toimijoiden laajassa yhteistyössä.

Vuoden 2014 kuluessa nuorisotakuuta on vahvistettu kehittämällä maan laajuista yhden luukun palvelupisteverkostoa, josta nuori saa moniammatillista tukea yhdestä paikasta. Palvelupisteiden verkoston toiminta käynnistyy vuoden 2015 aikana. Nuorisotakuu on mukana myös valtiovarainministeriön kuntakokeilussa, jossa edistetään TE-hallinnon ja kuntien yhteistoimintaa ja tietojen vaihtoa uusilla välineillä. Nuorten koulutustason nostamiseen tähtäävä koulutustakuu oli voimassa ensimmäistä kertaa laajassa kevään yhteishaussa keväällä 2014. Koulutustakuu on lisännyt suoraan perusopetuksesta jatkoon siirtyvien nuorten määrää ja näin vähentää työmarkkinoille siirtyvien kouluttamattomien nuorten määrää. Nuorten aikuisten osaamisohjelma toimi täydellä rahoituksella vuoden 2014 ajan ja koulutusohjelman opiskelijamäärätavoitteet on saavutettu vuoden osalta. Ammatillista kuntoutusta saavien nuorten määrä on vuoden 2014 aikana noussut johtuen muuttuneista kriteereistä. Kuntoutuksen kriteereitä muutettiin nuorten kuntoutukseen pääsyn helpottamiseksi.

3.3.9 Pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-aseman parantaminen

Pitkäaikaistyöttömyyden alentamisessa painopisteinä ovat valtion ja kunnan yhteistyön kehittäminen, kuntien vastuun ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen sekä palkkatuen ja muiden työvoimapalvelujen kohdentaminen vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville.

Vuoden 2015 alussa voimaan tulleella uudella lainsäädännöllä vakinaistetaan aiemmin määräaikaisena kokeiluna toimineiden työvoiman palvelukeskusten toiminta. Uusi työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu kokoaa yhteen ne TE-toimistojen, kuntien ja Kelan palvelut, joilla edistetään pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Uusi lainsäädäntö turvaa monialaisen yhteispalvelun rahoituksen ja toiminnan koko maassa. Laki parantaa kuntien mahdollisuuksia vaikuttaa pitkään työttömänä olleiden palveluiden järjestämiseen ja työllistymisen edistämiseen.

Kuntien rahoitusvastuuta työmarkkinatuen rahoituksessa lisättiin vuoden 2015 alusta lähtien. Työttömyysturvalakia muutettiin siten, että kunnat maksavat työttömyysaikaisesta työmarkkinatuesta puolet niiden henkilöiden osalta, jotka ovat saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 300 päivää. Kuntien maksuosuus on 70 % niiden henkilöiden osalta jotka ovat saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 1000 päivää. Muutoksella lisätään kunnan taloudellisia kannustimia pitkäaikaistyöttömien aktivointiin.

Vaikeimmassa asemassa olevien työttömien työllistymisen helpottamiseksi on otettu käyttöön työllisyysmäärärahojen korvamerkintä. Valtion vuoden 2015 talousarvioon sisältyvistä työllisyysmäärärahoista korvamerkitään 34 % monialaisen yhteispalvelun asiakkaille sekä valtion ja kuntien yhteisen rahoitusvastuun piiriin kuuluville työttömille.

Palkkatuen määrää ja kestoja koskevat ehdot on uudistettu vuoden 2015 alusta lähtien. Muutoksilla pyritään kohdentamaan palkkatukea nykyistä enemmän pitkäaikaistyöttömille ja lisäämään yritysten osuutta palkkatuetun työn tarjoajana. Uudistuksessa otettiin käyttöön myös ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien pitkäkestoinen, käytännössä pysyvä palkkatuki. Palkkatuki voidaan myöntää yli vuoden työttömänä olleille 60 vuotta täyttäneille kahden vuoden kestoisena tukena, joka on uudistettavissa henkilön palvelutarpeen sitä edellyttäessä.

3.3.10 Maahanmuuttajien kotoutuminen ja työllistyminen

Kotouttamispolitiikan toimeenpanoa jatkettiin valtion kotouttamisohjelman 2012–2015 tavoitteiden mukaisesti. Maahanmuuttajien kotoutumisessa ja työllistymisen edistämisessä pääpaino oli kotoutumiskoulutuksen kehittämisessä, paikallisen kotouttamistyön osaamisen vahvistamisessa ja pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostamisessa.

Maahanmuuttajien osaamisen vahvistamiseksi ja kotoutumiskoulutuksen saatavuuden parantamiseksi kotoutumiskoulutuksen määrärahoja on lisätty. Maahanmuuttajien palvelukokonaisuuteen sisältyy neuvontaa, opastusta, alkukartoitusta sekä suomen tai ruotsin kielen alkeita. Tavoitteena on rakentaa johdonmukainen palvelupolku maahantulon alkuvaiheen ohjauksesta ja neuvonnasta kotoutumiskoulutukseen ja edelleen työelämään suuntautuvaan koulutukseen. Maahanmuuttajien osallisuutta tukemalla vahvistetaan myös perustaa hyvälle etnisille suhteille ja myönteiselle asenneilmapiirille yhteiskunnassa.

Vuoden 2014 pakolaiskiintiö nostettiin tilapäisesti 1 050:een Syyrian pakolaiskriisin johdosta. Pakolaisten vastaanottoon on saatu mukaan uusia kuntia, ja kuntapaikkatilannetta on parannettu merkittävästi lisärahoituksen tuloksena. Valtion ja kuntien välistä yhteistyötä pakolaisten vastaanotossa vahvistetaan siten, että kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden kuntiin ohjautuminen varmistuu. Osana yhteistyötä kehitetään ja yksinkertaistetaan korvausjärjestelmää ja viranomaisprosesseja.

3.3.11 Ammatillinen koulutus

Toisen asteen opiskelijavalinta on uudistettu siten, että valinnoissa etusijalle asetetaan perusopetuksen päättäneet, vailla perusasteen tutkintoa olevat. Näin voidaan varmistaa perusasteen päättäneiden jatkaminen toiseen asteen opinnoissa. Lämpäsyn tehostamisohjelmalla on tuettu koulutuksen järjestäjiä kehittämään toimintaansa siten, että varmistetaan tutkintojen suorittaminen ja työelämään tai jatko-opintoihin siirtyminen.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on uudistettu siten, että se on osaamisperustainen, modulaarinen, työelämälähtöinen ja mahdollistaa joustavien opintopolkujen rakentamisen. Se myös edistää aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista osana opintoja. Uudistukset tulevat voimaan 1.8.2015 alkaen.

3.3.12 Oppisopimuskoulutus ja nuorten oppisopimuskoulutuksen kehittäminen

Osana nuorisotakuun toimeenpanoa on käynnistetty useita toimia nuorten oppisopimuskoulutuksen lisäämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen, jossa lisätään nuorten oppisopimuskoulutusta ja kehitetään oppilaitosmuotoista ja oppisopimusmuotoista koulutusta yhdistäviä koulutusmalleja. Toimet on kohdennettu alle 25-vuotiaille, vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville nuorille. Pääosa kehittämistoimista on käynnistynyt vuoden 2014 alusta lukien ja kehittämishankkeita toteutetaan vuoden 2016 loppuun asti. Vuonna 2014 kehittämistoimien kohdennettiin noin 20 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta on käynnistetty selvitystyö, missä selvitetään nuorten työssäoppimis- ja oppisopimusuudistuksen kehittämishankkeiden tuloksia ja vaikuttavuutta. Selvitys valmistuu joulukuussa 2015.

Osana rakennerahastotoimenpiteitä parannetaan ohjelmakaudella 2014 – 2020 nuorten oppisopimuskoulutuksen toteutusedellytyksiä luomalla alueellisia yritysten ja oppisopimuskoulutuksen järjestäjien yhteistoimintamalleja sekä valmentamalla ja tiedottamalla eri toimijoita. Valtakunnallisilla ESR-toimilla täydennetään nuorisotakuun toimeenpanoa ja kehitetään nuorten kouluttautumista ja työllistymistä edistäviä palveluja sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä. Hankkeet käynnistyvät vuoden 2015 alkupuolella.

3.3.13 Aikuisten osaamisperustan vahvistaminen

Osana julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2015–2018 valtioneuvosto päätti keväällä 2014 osoittaa 20 miljoonaa euroa vuosille 2014–2015 aikuisten osaamisperustan vahvistamiseksi. Tavoitteena on edistää vailla toisen asteen tutkintoa olevien aikuisten edellytyksiä vastata muuttuvien työmarkkinoiden osaamistarpeisiin ja edesauttaa kohderyhmän mahdollisuuksia oman osaamisensa kasvattamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt ohjelman aikuisten osaamisperustan vahvistamiseksi. Ohjelma on tarkoitettu 30–50-vuotiaille henkilöille, joilla ei ole suoritettuna perusopetuksen oppimäärää tai perusasteen jälkeistä tutkintoa. Toimintaan osoitetaan vuosille 2014–2015 yhteensä 20 miljoonaa euroa käytettäväksi oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen, näyttötutkintoon valmistavaan ammatilliseen peruskoulutukseen sekä oppisopimuskoulutuksena järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen. Rahoitusta myönnettiin vuoden 2014 lopulla noin 50 oppilaitokselle. Aloittaneiden opiskelijoiden määrästä ei ole vielä tietoja.

3.4 Kilpailu tuote- ja palvelumarkkinoilla

EU:n suositus 4: Jatkaa työtä kilpailun lisäämiseksi tuote- ja palvelumarkkinoilla ja erityisesti päivittäistavarakaupan alalla toteuttamalla terveen kilpailun edistämishjelman, johon kuuluu maankäyttö- ja rakennuslain muuttaminen niin, että se tukee paremmin tervettä kilpailua;

3.4.1 Rakennepoliittinen ohjelma ja terveen kilpailun edistämisen ohjelma

Hallitus hyväksyi marraskuussa 2013 laajan rakennepoliittisen ohjelman. Terveen kilpailun edistämisen ohjelma otettiin osaksi rakennepoliittista ohjelmaa. Marraskuun lopussa 2013 hallitus päätti rakennepoliittisen ohjelman toteuttamisesta ja velvoitti ministeriöt panemaan toimeen terveen kilpailun ohjelman. Suomi on muuttanut kilpailulakiin siten, että lakiin on lisätty pykälä määräävästä markkina-asetuksesta päivittäistavara-kaupassa ja kilpailuneutraaliteettia koskevat pykälät. Nämä pykälät ovat voimassa olevaa oikeutta. Mitä tulee muusta lainsäädännöstä johtuviin esteisiin, osa tuloksista on jo nähtävissä ja osa tullaan mahdollisesti vielä näkemään.

3.4.2 Kilpailulaki

Päivittäistavara-kauppaa koskeva kilpailulain muutos tuli voimaan 1.1.2014. Kilpailulain määräävän markkina-asetuksen väärinkäytön kieltä voidaan soveltaa elinkeinonharjoittajiin tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymiin, joiden markkinaosuus päivittäistavara-kaupan vähittäismyynnissä Suomessa on vähintään 30 %. Nykyisessä markkinatilanteessa säännös soveltuu K- ja S -ryhmien (suurimmat päivittäistavara-kaupparyhmät Suomessa, yhteenlaskettu markkinaosuus noin 80 %) keskusliikkeiden toimintaan. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on neuvotellut K- ja S -ryhmien ja muiden markkinaosapuolten kanssa useasti ja niille on annettu neuvontaa.

KKV on tutkinut myös kanta-asiakasjärjestelmiä ja niiden vaikutusta kilpailuun. 8.1.2015 KKV julkaisi selvityksen, jossa tutkittiin kuluttajien ostokäyttäytymistä päivittäistavara-kaupassa. Selvityksen mukaan myymälän sijainti oli ratkaiseva tekijä myymälää valittaessa ja kanta-asiakasjärjestelmiin liittyvät tekijät olivat merkityksettömmämpiä tekijöitä myymälää valittaessa kuin sijainti ja aukiolo-ajat. Selvitys oli osa laajempaa KKV:n tutkimusta, jossa arvioidaan päivittäistavara-kaupassa määräävässä markkina-asetuksessa olevien yritysten kanta-asiakasjärjestelmien ja asiakasomistajajärjestelmien mahdollista kilpailua rajoittavaa vaikutusta päivittäistavarojen markkinoilla. Työ jatkuu tämän vuoden aikana. KKV on tutkinut myös tavarantoimittajien pääsyä kaupan menekkitietoihin ja private label –tuotteisiin liittyviä menettelyjä.

KKV sai uuden valvontatehtävän 1.9.2013. Kilpailulain muutoksen tavoitteena on turvata tasapuoliset kilpailunedellytykset eli kilpailun neutraalisuus julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä. Säännökset soveltuvat kuntien, kuntayhtymien, valtion ja niiden

määräysvaltaan kuuluvien yksiköiden taloudelliseen toimintaan. KKV:lla on toimivalta puuttua julkisen sektorin elinkeinotoimintaan tavaroiden tai palveluiden tarjonnassa, jos käytetyt menettelyt (esimerkiksi kustannusvastaamaton hinnoittelu) tai toiminnan rakenteet (esimerkiksi elinkeinotoiminta virastomuodossa) estävät tai vääristävät kilpailua markkinoilla. Kilpailulaki ei kiellä julkisyhteisöjä harjoittamasta taloudellista toimintaa eikä kilpailemasta yksityisten yritysten kanssa samoilla markkinoilla.

Toukokuussa 2014 julkaistiin selvitys henkilökohtaisen rikosvastuun ulottamisesta kartelleihin. Hankkeessa valmistui kaksi riippumatonta akateemista osaselvitystä, joissa arvioidaan sekä kansallisesta että kansainvälisestä näkökulmasta kartellien kriminalisoinnin edellytyksiä, toteuttamiskelpoisuutta, hyötyjä ja haittoja. Kartellien kriminalisoinnille esitettiin selvityksessä sekä rikosoikeudellisen järjestelmän edellyttämät oikeuttamisperusteet että kilpailuoikeudellisen järjestelmän tehokkuuden kannalta perusteltu tarve. Selvityksen yhteydessä nousi kuitenkin esille, että kriminalisointi saattaisi vaarantaa kilpailulainsäädännön takaaman leniency eli sakkovapautus-järjestelmän tehokkuuden. Kilpailulainsäädännöstä vastaavan ministeriön (TEM) lähtökohtana on, että leniencyä vaarantavia uudistushankkeita ei viedä eteenpäin. Leniency-järjestelmän tehokas toiminta on olennaisen tärkeää kartellien havaitsemiseen, tutkintaan ja sanktiointiin liittyvässä työssä, joka on yksi kilpailupolitiikan ykkösprioriteeteista. Selvitystä voidaan hyödyntää arvioitaessa jatkossa henkilökohtaisen vastuun tarvetta ja soveltuvuutta Suomen kilpailu- ja rikosoikeudelliseen järjestelmään. Konkreettisia jatkoarvioita varten lisäselvitykset leniencyturvaamisesta ja liiketoimintakieltosäännösten soveltamisalan täsmentämisestä ovat kuitenkin tarpeen.

3.4.3 Alkon myymälöiden sijainti

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut omistaja-ohjausta Alkolle, joka on Suomen alkoholimonopoli. Alkoholimyymälöiden sijainnilla on todettu olevan vaikutusta siihen, missä päivittäistavarakaupoissa asioidaan. Niiden Alkon myymälöiden määrä, jotka sijaitsevat kahden suurimman päivittäistavarakaupparyhmän myymälöiden vieressä, on jo vähentynyt jossain määrin. Vähitellen tilanne tasapainottuu entisestään.

3.4.4 Kaavoitus ja rakentaminen

Eduskunta on hyväksynyt maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen (HE 334/2014), jolla tuodaan elinkeinoelämän toimivan kilpailun edistämisen näkökulma maankäyttö- ja rakennuslain kaavoitussäännöksiin. Toimivan kilpailun edistäminen on jatkossa kaikkia kaavatasoja koskeva alueiden käytön suunnittelun tavoite. Lainmuutos täydentää voimassa olevaa sääntelyä, jonka mukaan kaavoituksella tulee edistää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Vastaavasti asemakaavan laatimisvelvollisuutta määrittävään säännökseen on lisätty harkintakriteeriksi asuntotuotannon rinnalle toimivan kilpailun edistämisen vaatimus. Lisäksi kaikilla kaavatasoilla tulee jatkossa arvioitavaksi kaavaratkaisun vaikutukset toimivan kilpailun kehittymiseen. Lainmuutoksen tavoitteena on, että yritysille osoitetaan laadultaan ja määrältään riittävästi sijoittautumispaikkoja, mikä mahdollistaa myös uusien toimijoiden markkinoille tulon.

3.4.5 Jätteet

Yksityisten ja kunnallisten jäteyhtiöiden välisiä ristiriitojen ratkaisemiseksi tehdään opas säännöksistä, jotka koskevat etusijajärjestystä, kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuutta, liittymisvelvollisuutta kunnan järjestämään jätehuoltoon, jätehuoltoviranomaista sekä jätteenkuljetusjärjestelmästä tehtävää päätöksentekoa. Lisäksi selvitetään sellaiset mahdolliset jätelain säännökset, joiden toimivuutta ei ole mahdollista riittävästi varmistaa säännösten tulkintaa selventämällä ja joiden osalta olisi harkittava lainsäädännön muuttamista.

3.4.6 Digitaaliset markkinat

Yksityisen kopioinnin hyvitysmaksujärjestelmää uudistettiin niin, että yksityisen kopioinnin hyvitys suoritetaan vuodesta 2015 alkaen valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Uudistuksella turvataan laitemaksujärjestelmää paremmin alan toiminnan taloudelliset edellytykset nopean teknologisen kehityksen olosuhteissa.

Digitaalisten markkinoiden toimivuuden parantamiseksi mahdollistettiin tekijänoikeudellisten lupien saaminen uusille liiketoimintamalleille säätämällä tekijänoikeuslakiin säännökset televisio-ohjelmien verkkotallennuspalveluita koskevasta sopimuslisenssistä. Samassa yhteydessä estomääräyksestä säätämällä vahvistettiin oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia turvata tekijänoikeutensa digitaalisilla markkinoilla luvaton verkkojakelua vastaan sekä parannettiin mahdollisuuksia vaikuttaa tekijänoikeudellisten sopimusten ja niiden ehtojen kohtuullisuuteen säätämällä tekijänoikeuslakiin nimenomainen kohtuuttomien ehtojen sovittelusäännös.

3.5 Innovointi ja yksityisen sektorin tuottavuus

EU:n suositus 5: Lisää edelleen Suomen valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti parantamalla yritysten toimintaympäristöä investointien vahvistamiseksi ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille; vauhdittaa Suomen ja Viron välisen kaasuyhteyden rakentamista.

3.5.1 Hallituksen toimenpiteet innovatiivisten tuotteiden, palvelujen sekä kasvuyritysten määrän lisäämiseksi nopeasti muuttavassa toimintaympäristössä

Hallitus päätti irrottaa 330 miljoonaa euroa rahasto-ohjelmaan vuosina 2014-2017 tavoitteena edistää yksityisen pääomarahoituksen kasvua. Tästä summasta 100 miljoonaa euroa käytetään valmistavan teollisuuden uudistamiseen kohdealueina biotalous, cleantech, terveys ja digitalisaatio. Lisäksi Tekes Pääomasijoitus Oy perustettiin tekemään sijoituksia yksityisiin, alkaviin yrityksiin keskittyviin rahastoihin 20 miljoonalla eurolla vuodessa.

Osana hallituksen pitkän aikavälin rahasto-ohjelmaa Suomen Teollisuussijoitus Oy perusti yhdessä työeläkeyhtiöiden kanssa Kasvurahasto II (KRR II), jonka sijoituspääomaksi tuli 130 miljoonaa euroa. Perustuen kokemukseen aikaisemmasta vastaavanlaisesta rahastosta (KRR I) tämän sijoituspääoman arvioidaan katalysoivan yhteensä noin miljardin euron sijoituksen kohdeyritystasolla.

Suomi sijoittui vuonna 2013 Euroopassa ykköseksi pääomasijoitusten määrässä (venture capital) henkeä kohti mitattuna. Hallituksen perustama Vigo yrityskiihdyttämöohjelma on onnistunut keräämään mukana oleville yrityksille viiden vuoden aikana yli 300 miljoonan euron rahoituksen, josta suurin osa ulkomailta.

Hallitus päätti ottaa käyttöön määräaikaisen T&K verokannustimen yrityksille vv. 2013-2014. Ensimmäisen vuoden aikana yli 600 yritystä käytti tätä etua ja sai keskimäärin 125 000 euron verovähennyksen. 80 prosenttia näistä yrityksistä oli pk-yrityksiä ja viidennes toimi tietotekniikan sektorilla.

Edistääkseen sijoituksia alkaviin yrityksiin hallitus päätti määräaikaisesta verohyötyksestä vuosille 2013-2015 yksityishenkilöille, jotka sijoittivat alkaviin yrityksiin. Tämän kannustimen hyödyntäminen jäi ensimmäisen puolen vuoden aikana odotettua pienemmäksi. Suomi sijoittui vuonna 2013 toiseksi Euroopassa yksityishenkilöiden sijoitusten aktiivisuudessa listaamattomiin yrityksiin henkeä kohti mitattuna. Julkiset verkosto yritystietä samana vuonna.

Hallitus on siirtänyt rahoituspolitiikkassaan painopistettä suorista avustuksista palautuviin rahoitusmuotoihin, kuten lainoihin, takauksiin ja oman pääoman ehtoihin sijoitukseen. Kasvava määrä innovaatiotuista on kohdistettu pk-yrityksiin. Hallituksen tavoitteena on ollut edistää yritystuilla talouden ja teollisuuden uudistumista ja vahvistaa yritysten kansainvälistymistä.

Vuonna 2014 hallitus päätti pysäyttää julkisen T&K rahoituksen alenevan trendin kasvattamalla yliopistojen, Suomen Akatemian ja Tekesin rahoitusta 4 prosentilla. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrärahat ja myöntövaltuudet nousevat valtion talousarviossa 2 miljardiin euroon vuonna 2015. T&k-rahoituksen määrä kasvaa edellisvuodesta lähes 50 miljoonaa euroa. Julkisen tutkimusrahoituksen osuus bruttokansantuotteesta on arviolta 0,96 prosenttia.

3.5.2 Teollisuuden monipuolistaminen erityisesti parantamalla yritysten toimintaympäristöä Suomeen kohdistuvien investointien lisäämiseksi sekä helpottamalla pienten yritysten etenemistä vientimarkkinoille

Politiikkatoimet teollisuuden ja palveluiden tuottavuuden kohentamiseksi sisältävät teollisuuden rakennemuutoksen nopeuttamista (mm. ICT 2015 – ohjelma, cleantech, biotalousteollisuudet). Tähän tähdätään a) käyttämällä enemmän tieto- ja viestintäteknologian potentiaalia tuottavuuden lisäämiseksi, b) luomalla tehokkaita e-palveluita jotka helpottavat suomalaisten yritysten kehitystä ja kansainvälistymistä ja c) kehittämällä palvelusektorin tuottavuutta esim. Tekesin ohjelmien avulla.

Team Finland –verkosto edistää Suomea ja sen etuja maailmalla: Suomen taloudellisia ulkosuhteita, suomalaisten yritysten kansainvälistymistä tähdäten viennin kasvuun, Suo-

meen kohdistuvien investointien lisääntymiseen ja Suomen maabrändin kohentamiseen. Yhteistyön tavoite on luoda selkeä, joustava ja asiakaslähtöinen toimintamalli jossa Team Finlandin alaan kuuluvat projektit toteutetaan valtion ja yksityisten toimijoiden yhteistyössä. Team Finland –verkosto perustettiin saattamalla yhteen palveluja työ- ja elinkeinoministeriöstä, ulkoasiainministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä sekä näiden ohjauksessa olevista julkisrahoitteisista organisaatioista ja ulkomaisista toimipisteistä (muun muassa Suomen ulkomaanedustustot, Finpron ja Tekesin toimipisteet sekä kulttuuri- ja tiedeinstituutit). Team Finlandin perustaminen on virtaviivaistanut yritysten kansainvälistymispalveluita ja lisännyt keskeisten suomalaisten innovaatiojärjestelmän osapuolten yhteisiä aloitteita ja yhteistyötä.

Team Finland – kasvuohjelmassa kohdennetaan n. 50 miljoonaa euroa varoja seuraavan kolmen vuoden ajan edistämään turismia, yritysten kansainvälistymistä ja ulkomaisia sijoituksia.

Vuosina 2007 - 2009 Suomeen perustettiin kuusi strategisen huippuosaamisen keskitymää (SHOK) uudelleenlaiseksi yhteistyöalustaksi innovatiivisille yrityksille ja huippututkimukselle (energia ja ympäristö, biotalous, metallituotteet ja koneen rakennus, rakennettu ympäristö, terveys ja hyvinvointi sekä tieto- ja viestintäteollisuus ja –palvelut). SHOK:ien toimintaa ohjataan rahoituksella enenevässä määrin kansainväliseen ja poikkialaiseen yhteistyöhön. SHOK:eja kannustetaan etsimään keinoja EU-tutkimusrahoituksen hyödyntämiseksi. SHOK-toiminnan kehittämistä jatketaan Tutkimus- ja innovaationeuvoston 2015–2020 linjausten pohjalta.

Suomi on houkutelut Googlen, TelecityGroupin, Yandexin sekä Atoksen suuria datakeskusinvestointeja kiitos viileän ilmastomme, erittäin osaavien IT-ammattilaisten sekä hyvin toimivan infrastruktuurin. Sähkön alhainen hinta edistää myös Suomen kilpailukykyä kustannustehokkaana sijaintina datakeskuksille. Suomen hallitus on korjannut sähköverolakia alentaakseen Suomessa toimivien datakeskusten maksamaa sähköveroprosenttia.

3.5.3 Suomen ja Viron välisen kaasuyhteyden rakentamisen vauhdittaminen

Suomen ja Viron pääministerit sopivat 17. marraskuuta 2014 nopeutetusta etenemissuunnitelmasta Balticconnector -kaasuputken rakentamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kuuluu alueellisen LNG-termiinalin rakentaminen Suomeen ja pienemmän kokoluokan huoltovarmuustermiinalin rakentaminen Viroon. Tavoitteena on, että Balticconnector-yhdysputki olisi valmis vuonna 2019.

4 Edistyminen Eurooppa 2020 -strategian mukaisten kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa

Taulukko 1. Eurooppa 2020 strategian mukaiset EU:n tavoitteet ja kansalliset tavoitteet

	EU:n yleistavoite	Suomi vuonna 2013	Suomi vuonna 2020
Työllisyysaste (20 – 64 -vuotiaat)	75 %	73,1%	78 %
T%K menot/BKT	3 %	3,32 %	tavoitetasona 4 %
Ilmasto: Kasvihuonekaasu- päästöt (päästökaupan ulkopuolella)	- 10 % vuoden 2005 tasosta	-13 %	- 16 %
- uusiutuvan energian osuus	20 %	36,8 %	38 %
- energiatehokkuus (energian loppukulutus)	-20 %	304 TWh	310 TWh
Koulutus Korkea- asteen tutkinnon suorittaneet 30 – 34 -vuotiaat	40 %	44,3 % ¹⁾	42 %
Koulupudokkaat	10 %	9,8 % ²⁾	8 %
Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävät	20 miljoonaa vähemmän	928 000	770 000

¹⁾ Luku perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen. Eurostatin julkaisemissa Eurooppa 2020 -indikaattoreissa vastaava osuus vuonna 2013 oli 45,1 prosenttia.

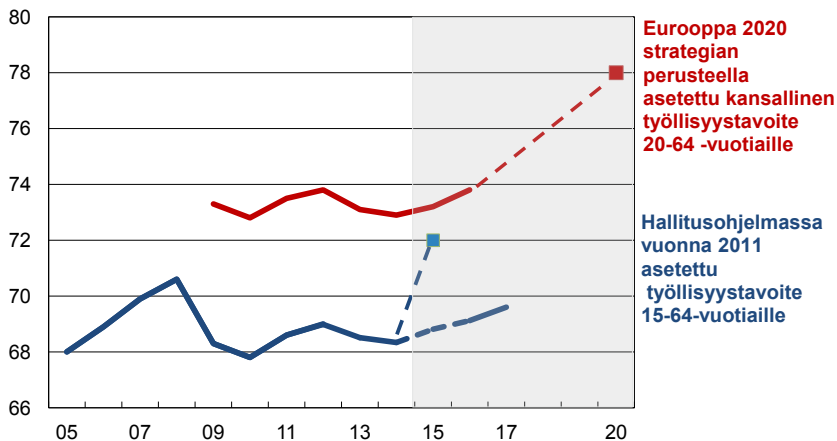
²⁾ Koulutuksen varhain päättäneet 18 – 24 -vuotiaat nuoret, jotka ovat ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa eivätkä opiskele tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Prosenttiosuus on laskettu samanikäisestä väestöstä tutkintorekisterin ja opiskelijatiedostojen avulla. Tiedot poikkeavat Eurostatin julkaisemista luvuista, jotka perustuvat työvoimatutkimukseen. Tilanne 30.9.2014.

4.1 Työllisyystavoite

Hallitus on asettanut kansalliseksi tavoitteeksi, että 15 – 64 -vuotiaiden työllisyysaste nousee vuoteen 2015 mennessä 72 prosenttiin ja työttömyysaste alenee 5 prosenttiin. Eurooppa 2020 - strategian työllisyystavoite on asetettu ikäryhmälle 20 – 64 -vuotiaat. Hallituksen tavoite on kunnianhimoisempi kuin Eurooppa 2020 -strategian yhteydessä asetettu kansallinen tavoite. Talouskehityksen toteuduttua huomattavasti heikompana kuin hallitusohjelmaa laadittaessa ennakoitiin, hallitus ei saavuta hallitusohjelmassa asetettua työllisyys- ja työttömyystavoitteita. Valtiovarainministeriön huhtikuun 2015 talousennusteen mukaan 15 – 64 -vuotiaiden työllisyysaste jäisi 68,8 prosenttiin ja työttömyysaste 8,8 prosenttiin vuonna 2015. Suomen talouden ja työllisyyden heikon kasvun

taustalla ovat maailmantalouden ja euroalueen ongelmat, Suomen teollisuuden rakenne-
muutos ja heikko kilpailukyky. Työllisyysaasteisiin vastaamiseksi hallitus on toteutta-
nut työllisyyttä lisäävät toimenpiteet rakennepoliittisessa ohjelmassaan päätetyllä tavalla.
Ohjelma sisältää toimenpiteitä työurien pidentämiseksi sekä työttömyyden alentamiseksi.
Rakennepoliittisessa ohjelmassa päätettyjen työmarkkinoiden toimintaa parantavien
uudistusten tavoitteena on laskea työttömyyden tasoa yhdellä prosenttiyksiköllä.

Työllisyysaste (20-64 -vuotiaat), 78% vuonna 2020

Työurien pidentämiseksi työmarkkinajärjestöt ovat valmistelleet eläkeuudistukset työ-
urasopimuksessa 2012 vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti. Hallitus on päättänyt lisätoi-
menpiteistä myös työurien pidentämiseksi alkupäästä. Näitä ovat opintotuen uudistaminen,
korkeakoulujen rahoituskannusteiden uudistaminen, korkeakoulujen opiskelijavalinnan
uudistaminen, hakijasuman purku ja korkeakoulujen valmistumisaikojen lyhentäminen.
Lisäksi valmistellaan kelpoisuusvaatimusten muutos ja ammatillista peruskoulutusta ja
oppisopimuskoulutusta yhdistävä koulutusmuoto, esim. ns. 2+1 – malli.

Työmarkkinoiden toimivuutta parannetaan lisäämällä työttömille annettavia työtar-
jouksia, soveltamalla johdonmukaisesti työttömyysturvan ehtoina olevia sanktioita ja
lisäämällä työnhakijoiden liikkuvuutta. Pitkäaikaistyöttömyyttä alennetaan perustamalla
TE-toimiston, kuntien ja kelan yhteinen monialainen työllisyyttä edistävä yhteispalvelu,
lisäämällä kuntien vastuuta työmarkkinatuen rahoituksesta ja yli 60 -vuotiaiden pitkäai-
kaistyöttömien pysyvällä palkkatuella. Työurien pidentämiseen sekä nuoriso- ja pitkäai-
kaistyöttömyyden alentamiseen tähtääviä toimenpiteitä on käsitelty luvussa 3.3.

4.2 Tutkimus- ja kehitystavoite

4.2.1 Tutkimus- ja innovaatiopoliittinen linjaus vuosille 2015-2020

Pääministeri Alexander Stubbin johtama tutkimus- ja innovaationeuvosto linjasi tutkimus- ja innovaatiopoliittikan toimia ja rahoitusta vuosille 2015-2020. Tavoitteena on parantaa Suomen kilpailukykyä, hyvinvointia ja ympäristön tilaa vahvistamalla tutkimus- ja innovaatiotoiminnan (t&i) laatua ja vaikuttavuutta.

Linjauksessa esitetään kansallinen t&i-politiikan uudistamisohjelma, jolla vauhditetaan innovaatiojärjestelmän rakenteiden ja toimintojen kehittämistä. Uudistamisohjelma kiteytyy kuuteen pääkohtaan, joita myös esitetyt rahoitusratkaisut palvelevat.

Tärkeimmät kehittämiskohdat ovat 1) korkeakoulujärjestelmän radikaali uudistaminen, 2) t&i-toiminnan tulosten hyödyntämisen ja vaikuttavuuden edistäminen sekä 3) uusien kasvlähteiden, aineettoman pääoman ja yritystoiminnan vahvistaminen.

Muu keskeinen kehittäminen kohdistuu 4) osaamistason laajapohjaiseen nostamiseen ja valikoivaan osaamisen kärkien tukemiseen, 5) julkisen sektorin uudistamiseen ja poik-kihallinnolliseen yhteistyön tiivistämiseen sekä 6) t&k-rahoituksen riittävyteen ja kohdentamiseen.

T&i-toiminnan rahoitusta vahvistetaan kansainväliseen kilpailuun vastaamiseksi, painottaen sen kohdentumista Suomen talouden, työllisyyden ja osaamisen parantamiseen. Suomen tutkimusmenojen viime vuosien laskusuunta käännetään takaisin nousuun.

Uudistamisohjelman toteuttamiseksi neuvosto suosittelee, että valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitusta korotetaan kaudella 2015–2020 reaalisesti keskimäärin 2 % vuodessa. Tämä tarkoittaisi 210 miljoonan euron reaalista korotusta vuoden 2015 tasosta vuosikymmenen loppuun mennessä. Rahoituksella tuettaisiin laadukasta t&i-toimintaa, puretaan tehottomia rakenteita, lisätään kokeiluja ja tehostetaan tutkimustulosten hyödyntämistä. Tavoitteita ovat uusien kasvlähteiden hakeminen, kansallisten kilpailuetujen edelleen vahvistaminen ja kansainvälisesti vetovoimaisten osaamiskeskittymien luominen.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston toiminnan kansainvälinen arviointi julkaistiin maaliskuussa 2014. Arvioinnin pohjalta neuvoston toimintaa on tarkoitus uudistaa vuoden 2015 aikana.

Valtioneuvosto päätti syyskuussa 2013 valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksen periaatteista. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on vahvistaa monitieteistä, korkeatasoista ja yhteiskunnan kannalta merkityksellistä tutkimusta, vapauttaa resursseja tutkimuksen tukipalveluista ja kiinteistä rakenteista tutkimustoimintaan sekä muodostaa tutkimuslaitoksista aihepiireittäin nykyistä suurempia ja vahvempia kokonaisuuksia. Uudistuksen keskeiset toimenpiteet ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti, kuten eräiden tutkimuslaitosten yhdistäminen, Teknologian tutkimuskeskus VTT:n hallintomallin muuttaminen valtion kokonaan omistamaksi yhtiöksi sekä uuden strategisen tutkimuksen neuvoston perustaminen Suomen Akatemian yhteyteen. Tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä lisätään vuonna 2015 valmistuvan tiekartan mukaisesti.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallien tarkistaminen on käynnistetty vuoden 2014 lopulla ja tarkoituksena on, että ne voidaan ottaa käyttöön vuonna 2017. Rahoit-

tusmallin perusrakenne ja painotukset säilytetään ennallaan, mutta vaikuttavuutta, laatua ja kansainvälisyyttä kuvaaviin kriteereihin tehdään tarvittavia tarkennuksia.

Kansallinen tutkimusinfrastruktuurien strategia ja tiekartta julkistettiin maaliskuussa 2014. Päivitetylle tiekartalle kuuluu 31 kansallista tutkimusinfrastruktuuria, joista 18 on ESFRI -kumppanuuksia.

Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartta 2014 – 2017 julkistettiin marraskuussa 2014 ja sen keskeisenä tavoitteena on julkisin varoin tuotettujen tutkimustulosten, tutkimusdatan ja tutkimuksessa käytettyjen menetelmien julkaiseminen siten, että ne ovat avoimesti saatavilla ja käytettävissä.

Suomen Akatemia julkaisi lokakuussa 2014 Tieteen tilaa käsittelevän raportin. Raportin mukaan Suomi sijoittuu maailman keskitason yläpuolelle tieteellisen vaikuttavuuden kansainvälisessä vertailussa, mutta ero tieteen huippumaihin on viime vuosina kasvanut.

4.3 Ilmasto- ja energiatavoite

Päästökauppajärjestelmä varmistaa, että päästökaupasektori täyttää EU:n sille asettamat kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteet (EU:ssa -21% vuoteen 2005 verrattuna vuoteen 2020 mennessä). Päästökaupan ulkopuolisten päästöjen vähentäminen on jäsenmaiden vastuulla. Suomen velvoite on vähentää päästökaupan ulkopuolisia päästöjä 16 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tilastokeskuksen ennakkotietojen (12.2.2015) mukaan päästökaupan ulkopuoliset päästöt (mm. polttoaineiden käyttö rakennusten lämmityksessä, liikenne pl. lentoliikenne, maatalous, jätehuolto ja F-kaasujen käyttö) laskivat vuonna 2013 lähes 4 prosenttia edellisvuoteen nähden. Ne alittivat EU:n lainsäädännössä asetetun veloitteen noin yhdellä prosentilla.

Uusiutuvan energian vuoden 2020 tavoite, 38 % osuus loppukulutuksesta laskettuna (36,8 % 2013), voidaan saavuttaa nykytoimenpiteillä. Suomessa uusiutuvan energian käyttö kasvaa etupainotteisesti eli Suomi ylittää EU:n asettaman uusiutuvan energian vuotuiset vähimmäistavoitteet 2010 luvun ajan. Aivan tarkastelujakson lopulla uusiutuvan energian todennäköinen käyttö ja EU:n asettama velvoite ovat jälleen lähellä toisiaan. EU:n uusiutuvan energian velvoite liikennesektorille on 10 %, mutta Suomi on kansallisesti päättänyt korkeammasta 20 %:n tavoitteesta vuodelle 2020. Maantieliikenteen polttonesteiden myyjille annettu biopolttoaineiden jakelovelvoite varmistaa tämän tavoitteen täyttymisen. Suomen kansallisessa uusiutuvan energian toimintasuunnitelmassa asetettiin metsähakkeen käytön tavoitteeksi vuodelle 2020 sähkön ja lämmön tuotannossa 25 TWh. Tuulivoiman tuotantotavoitteeksi vuodelle 2025 asetetaan noin 9 TWh. Aiemmin asetettu tavoite vuodelle 2020 on 6 TWh.

Joulukuussa 2012 voimaan tullut energiatehokkuusdirektiivin mukaan EU:n jäsenvaltioiden on asetettava primäärienergiaan tai loppukulutukseen perustuva kansallinen ohjeellinen energiatehokkuustavoite vuodelle 2020. Hallitus on asettanut tavoitteeksi taittaa energian loppukulutuksen kasvu energiatehokkuutta parantamalla niin, että vuonna 2020 kulutus on enintään 310 TWh (26.7 Mtoe). Energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanemiseksi on laadittu energiatehokkuuslaki. Lisäksi on laadittu pitkän aikavälin strategia

rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi, valtion keskushallinnon rakennusten energiansäästösuunnitelma, kehitetään energiatehokkuussopimuksia sekä kuntien energiatehokkuussuunnitelmia ja selvitetään mahdollisuus energiayhtiöiden velvoiteohjelmaan.

Eduskunta hyväksyi 3.3. 2015 ilmastolain. Lain tavoitteena on tehdä ilmastopolitiikasta pitkäjänteistä, ennakoitavaa ja suunnitelmallista, sekä edesauttaa ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta. Ilmastopolitiikan valmistelun avoimuutta ja eduskunnan osallistumista ilmastopolitiikan valmisteluun ja sen seurantaan on tarkoitus lisätä. Laissa asetetaan vähintään 80 prosentin päästövähennystavoite kasvihuonekaasuille vuoteen 2050 mennessä.

Kansallinen ilmastopaneeli asetettiin alkuvuodesta 2014 toiselle kaksivuotiskaudelleen, joka päättyy vuoden 2015 lopussa. Ilmastopaneelin toiminta edistää tieteen ja politiikan välistä vuoropuhelua ja vahvistaa ilmastopolitiikan valmistelun laajaa tietopohjaa.

4.4 Koulutustavoitteet

4.4.1 Korkeakoulututkinnon suorittaneet

Korkeakoulujen tavoitteellisia valmistumisaikoja koskevaa lainsäädäntöä tiukennettiin valmistumisaikojen nopeuttamiseksi. Korkeakoulujen rahoituksen määräytymisessä lisättiin yli 55 opintopistettä vuodessa suorittavien opiskelijoiden painoarvoa. Korkeakoulujen haku – ja valintauudistus toteutetaan siten, että valinnoissa etusijalle asetetaan ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevat. Valintauudistuksen yhteydessä toteutettiin hakijasuman purku lisäämällä määräaikaisesti sisäänottoja (3000 aloituspaikkaa) erityisesti työelämän kannalta keskeisillä aloilla.

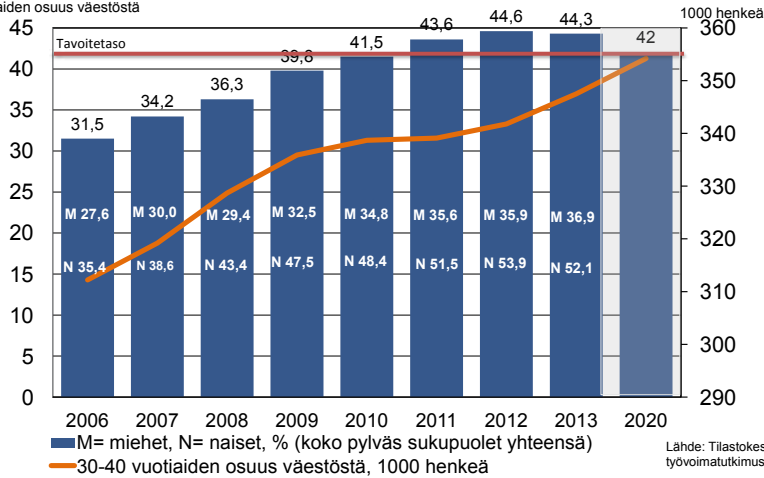
Opintotuen rakenteelliset muutokset tulivat voimaan 1.8.2014 lukien. Järjestelmä uudistui tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Tuen riittävyys ja kannustavuus parani indeksikorotusten sekä opintorahan ja lainatakauksen tasokorotusten myötä. Uusien opiskelijoiden opintorahaa korotettiin 11 % tukiajan lyhetessä samalla viidellä kuukaudella. Lisäksi korkea-asteella otettiin käyttöön tutkinnon tehokkaaseen suorittamiseen kannustava opintolainahyvitys.

4.4.2 Koulutuksen varhain keskeyttäneet

Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että vuonna 2020 koulunkäynnin varhain keskeyttäneiden eli lähinnä peruskoulun varaan jääneiden 18 – 24 -vuotiaiden osuus on enintään 8 prosenttia. Vuonna 2013 varhain keskeyttäneiden osuus oli Tilastokeskuksen rekisteritietojen mukaan 9,8 prosenttiyksikköä eli 46 129 henkilöä. Varhain keskeyttäneiden osuus on laskenut vuoteen 2012 verrattuna 1,4 prosenttiyksikköä.

Korkeakoulututkinnon suorittaa 30-34 vuotiaista 42% vuonna 2020

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden
30-34 vuotiaiden osuus väestöstä

Koulunkäynnin varhain keskeyttäneiden osuus 18 - 24 -vuotiaista v. 2013

Sukupuoli	Pudokkaat	Väestö	Prosenttia (%)
Naiset	19 691	231 276	8,5
Miehet	26 438	241 482	10,9
Yhteensä	46 129	472 758	9,8

Taulukossa käytetty prosenttiosuus on koulutuksensa aikaisin päättäneiden 18 - 24 -vuotiaiden osuus samanikäisestä väestöstä. Väestön määrä on 31.12.2013 tilanteen mukainen ja opiskelutieto puolestaan 20.9.2013 tilanteen mukainen.

Toimenpiteistä on raportoitu maakohtaisten suositusten toimeenpanoa koskevassa kohdassa edellä. Tämän lisäksi hallitus edistää koulutuksen varhain jättäneiden määrän vähentämistä koskevaa tavoitetta mm. seuraavin keinoin:

Varhaiskasvatuksen kehittäminen ja lasten oppimispolun huomioiminen helpottavat varhaista puuttumista oppimisvaikeuksiin sekä koulutuksellisen tasa-arvon tavoitteiden oteutumista. Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä on kehitetty kahdessa osassa. Varhaiskasvatustilain ensimmäistä vaihetta koskevat lasten päivähoidosta annetun lain muutokset tulevat voimaan 1.8.2015. Hallituksen esitys varhaiskasvatustilain on valmisteilla.

Esiopetuksen tavoitteena osana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa on vahvistaa lasten oppimisen ja kehityksen edellytyksiä. Esiopetuksen velvoittavuus on tullut voimaan 1.1.2015. Esiopetuksen velvoittavuuden myötä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.

Maahanmuuttajien lukiokoulutukseen valmistava koulutus käynnistettiin syksyllä 2014.

Osana nuorisotakuun toimeenpanoa hallitus toteuttaa määräaikaisen nuorten aikuisten osaamisohjelman. Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa 20–29-vuotiaiden, pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten on mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Tutkintoihin valmistavaa koulutusta järjestetään oppilaitoksissa ja oppisopimuskoulutuksena. Ohjelmaan kohdistetulla rahoituksella tavoitellaan 4 000 aloittajaa vuosittain vuosina 2013–2016. Vuoden 2014 syyskuussa ohjelmassa oli aloittanut oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa noin 5 300 opiskelijaa ja oppisopimuskoulutuksessa noin 400.

4.5 Köyhyystavoite

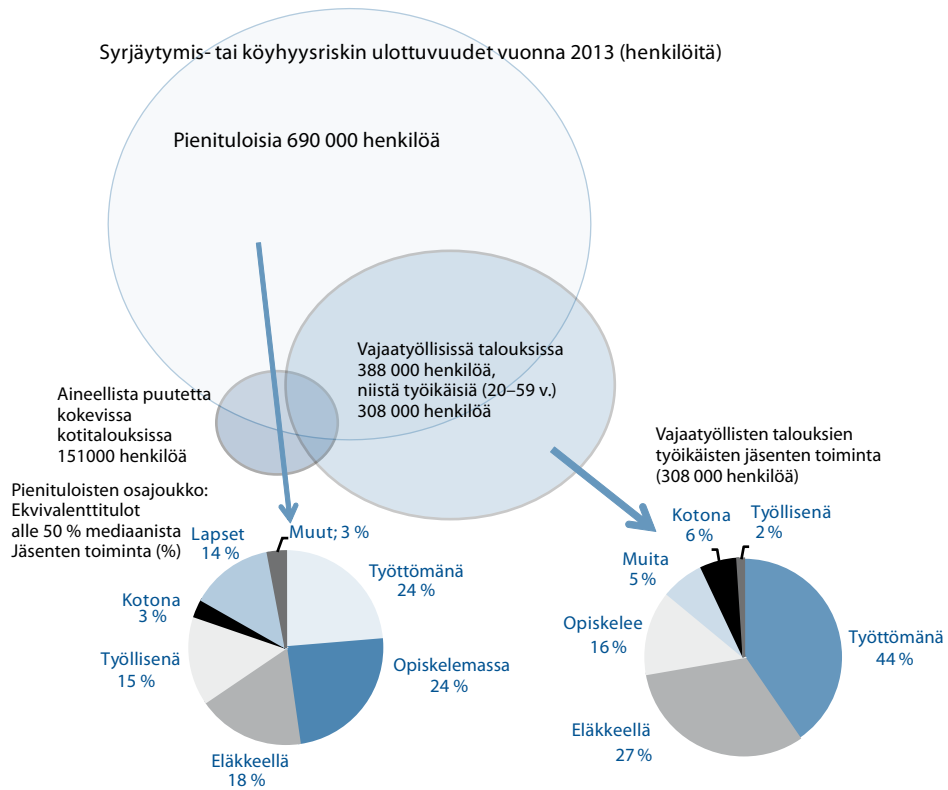
Vuoden 2010 kesäkuun Eurooppa-neuvostossa sovittiin, että köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien joukkoa arvioidaan kolmen indikaattorin eli suhteellisen köyhyysriskin, aineellisen puutteen ja kotitalouden vajaatyöllisyyden perusteella. Kun otetaan huomioon kaikki Eurooppa-neuvostossa päätetyt indikaattorit, köyhyys- tai syrjäytymisriski koskettaa Suomessa kaikkiaan noin 928 000 henkilöä. Pienituloisissa talouksissa on noin 690 000 henkilöä, vajaatyöllisissä talouksissa noin 388 000 jäsentä ja aineellista puutetta kärsivissä talouksissa noin 151 000 jäsentä. Suomessa pienituloisten joukkoon kuuluu myös opiskelijoita, joiden pienituloisuus on tilapäistä.

Köyhyystavoitteen seuranta-aikana pienituloisten ja aineellista puutetta kärsivien määrä on hieman laskenut, mutta vajaatyöllisissä kotitalouksissa olevien määrä on kasvanut.

Vuonna 2013 Suomessa oli lähes 466 000 pitkittyneesti pienituloista eli 8,7 prosenttia koko väestöstä. Määrä on vuosina 2008–2013 ollut noin 470–490 000. Pitkäaikaisesti pienituloisia on kuitenkin selvästi enemmän kuin 2000-luvun alussa.

Uusi sosiaalihuoltolaki vahvistettiin 30.12.2014. Tavoitteena on entistä tehokkaammin torjua köyhyyden ylisukupolvistumista ja pitkäaikaista toimeentulotukiasiakkuutta. Toimeentulotuesta annettua lakia muutettiin siten, että väliaikaisena voimassa ollut säännös, jonka mukaan tulona ei oteta huomioon vähintään 20:tä prosenttia ansiotuloista, kuitenkin enintään 150:tä euroa kuukaudessa, muutettiin pysyväksi. Samalla säännöstä muutettiin siten, että vähennys on tulonsaajakohtainen, kun se aiemmin oli kotitalouskohtainen. Tavoitteena on parantaa toimeentulotukea saavien työssäkävien asemaa sekä tehdä pienten ansiotulojen hankinnasta entistä mielekkäämpää. Uudistus tuli voimaan 1.1.2015. Lisäksi toimeentulotuen perusosaan tehtiin täysimääräinen (1,1 %) indeksikorotus poiketen siitä, että muita kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia korotettiin vain 0,4 %

Syrjäytymis- tai köyhyysriskin ulottuvuudet vuonna 2013 (henkilöitä)

5 Muut uudistustoimet ja rakennerahastojen käyttö

Euroopan alue- ja rakennepoliitikan määrärahoilla on tuettu Eurooppa 2020 –strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamista. Ohjelmakaudelle 2014 – 2020 on laadittu yksi ohjelma ”Kestävää kasvua ja työtä”, joka sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston että Euroopan sosiaalirahaston toimet. Rahoitus kohdistuu Eurooppa 2020 – strategian kriteerin pohjalta pääasiallisesti Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Suomen rakennerahasto-ohjelma tukee erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä, innovaatiotoimintaa, työllistymistä sekä sosiaalista osallisuutta ja köyhyyden torjuntaa. Läpileikkaavana teemana on vähähiilisen talouden edistäminen. Rakennerahastovaroilla luodaan sekä edellytyksiä pysyville rakenteellisille muutoksille että reagoidaan äkillisissä muutostilanteissa nopeasti ja joustavasti alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin.

Ohjelman toimenpiteiden kohteena ovat Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti erityisesti työllistävät, innovatiiviset kasvuyritykset sekä alueiden omat vahvat ja uudet potentiaaliset toimialat. Lisäksi toimenpiteillä vahvistetaan alueiden älykästä erikoistumista ja verkottumista. Yritysrakenteen monipuolistamista jatketaan tukemalla pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämistä sekä kehittämällä ja ottamalla käyttöön innovaatioperustaa laajentavia toimenpiteitä. Energiankulutuksen ja kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi ohjelma tähtää uusiutuvan energian osuuden ja paikallisten energialähteiden käytön lisääntymiseen ja energia- ja materiaalitehokkuuden kasvattamiseen.

Sosiaalisen osallisuuden edistämässä ja köyhyyden torjunnassa panostetaan erityisesti toimiin, joilla tuetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisedellytyksiä, vahvistetaan työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita sekä edistetään syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa. Lisäksi kehitetään uusia, innovatiivisia keinoja nuorten työllistymisen edistämiseksi osana nuorisotakuun toteuttamista.

Toimilla tuetaan joustavia ja yksilöllisiä opinto- ja tutkintopolkuja, jotta voidaan vastata nopeasti muuttuviin työelämän osaamistarpeisiin, esim. alojen rajapinnoille syntyviin tai huippuosaamista edellyttäviin työelämän tarpeisiin. Toimenpiteitä toteutetaan myös erityistä tukea tarvitsevien sekä koulutuksessa aliedustettujen ryhmien (mm. poikien, miesten, etnisten vähemmistöjen) osaamisen kehittämistä ja tutkinnon suorittamista esim. erilaisen koulutuksellisten kokeilujen avulla.

EU 2020-strategian toteuttamisessa erityisesti kaupunkiseuduilla on merkittävä rooli. Suomen rakennerahasto-ohjelmassa komission edellyttämä kestävä kaupunkikehityksen rahoitus (5 %) ohjataan kuuden suurimman kaupungin hankekokonaisuuteen, jossa edis-

tetään avoimia innovaatioympäristöjä, avoimen datan hyödyntämistä kaupunkikehityksessä ja asukkaiden osallisuutta.

Rakennerahasto-ohjelman toteuttaminen käynnistyi toukokuussa 2014. Ohjelman toimeenpanojärjestelmää on uudistettu vähenevien resurssien mukaisesti.

6 Institutionaaliset kysymykset ja sidosryhmien osallistuminen

Suomen perustuslaissa säädetään EU:ssa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta. Säädösten mukaan hallitus vastaa EU-asioiden kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä.

EU-asiat valmistellaan toimivaltaisissa ministeriöissä, tarvittaessa yhteistyössä ministeriöiden kesken, ja koordinoidaan EU-asioiden yhteensovittamisjärjestelmässä eli EU-asioiden komitean alaisissa jaostoissa ja tarvittaessa EU-ministerivaliokunnassa.

Perustuslain mukaan eduskunnalla on laajat oikeudet saada tietoja EU-asioista. Säädösten tarkoituksena on varmistaa eduskunnan mahdollisuus vaikuttaa EU:ssa tehtävien päätösten sisältöön. Eduskunta osallistuu kansalliseen kannanmuodostukseen koko EU:ssa tapahtuvan valmistelu- ja neuvotteluprosessin ajan. Eduskunnan näkemykset ovat lähtökohta hallituksen toiminnalle EU:ssa.

Eduskunta on osallistunut eri neuvostokokoonpanojen ja Eurooppa-neuvoston valmisteluun komission 2015 kasvuselvityksen ja eurooppalaisen ohjausjakson osalta. Kansallinen Eurooppa 2020 – ohjelma esitellään eduskunnalle. Ohjelma esitellään EU-menettelyjen yhteydessä myös työmarkkinajärjestöille.

Muut kuin puolustukseen liittyvät julkiset investoinnit

Valtion investoinneista lähes puolet on t&k-panostuksia. Runsas kolmannes valtion investoinneista on liikenneväylähankkeita, joilla pyritään mm. nopeuttamaan talouskasvua ja tukemaan elinkeinoelämän investointeja. Paikallishallinnon investoinneista lähes puolet on talonrakennusta ja vajaa kolmannes infrastruktuuri-investointeja. Kuntatalouden investointeja pitää yllä kasvukeskusten suuret hankkeet, ns. korjausvelka sekä suuret sairaalainvestoinnit.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A

PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 160 01

Telefaksi 09 160 33123

www.vm.fi

ISSN 1459-3394 (nid.)

ISBN 978-952-251-657-2 (nid.)

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-658-9 (pdf)